

Aan
de voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

Contactpersoon	Doorkiesnummer
-	-
Datum	Bijlage(n)
3 november 2008	-
Ons kenmerk	Uw kenmerk
VenW/DGW 2008/1703	-
Onderwerp	
kamervragen inzake waterschapsverkiezingen	

Geachte voorzitter,

Mede namens de Staatssecretaris van BZK beantwoord ik hierbij de vragen van de leden Gerkens, Halsema en Schinkelshoek en Koppejan inzake de waterschapsverkiezingen.

De vragen van het lid Gerkens (2008Z03171/2080901010)

1. Is het waar dat bij het tellen van de schriftelijke stemmen bij de waterschapsverkiezingen gebruik gemaakt gaat worden van het afgekeurde RIES-systeem om codes aan te brengen op de stembiljetten? Wat is hiervan de reden?¹

2. Zijn deze codes gekoppeld aan de naam en het adres van de kiezer? Zo ja, waarom?

1 en 2. Op de stembiljetten is een code afgedrukt. Deze code bevat een versleutelde vorm van het aan de kiezer toegekende unieke, willekeurige en vertrouwelijke nummer. De code op het stembiljet dient om de uniciteit van de stemmen te waarborgen: dubbeltellingen kunnen hiermee worden voorkomen. De code is voorts nodig omdat het Waterschapsbesluit voorschrijft dat vervangende stembescheiden kunnen worden aangevraagd door de kiezer wiens stembescheiden in het ongereede zijn geraakt of die geen stembescheiden heeft ontvangen. De wetgever heeft voor deze mogelijkheid gekozen om de toegankelijkheid van de verkiezing beter te waarborgen. Indien vervangende stembescheiden worden uitgereikt, dienen de oorspronkelijke stembescheiden ongeldig te worden gemaakt.

---

¹ <http://www.wijvertrouwenstemcomputersniet.nl/Waterschappen>

3. *Deelt u de mening dat hierdoor het stemgeheim in het geding komt? Zo neen, waarom niet?*

4. *Deelt u de mening van de Unie van Waterschappen dat de kans op schending van het stemgeheim bij het huidige poststemmen verwaarloosbaar klein is? Hoe groot acht u de kans op misbruik van deze gegevens?*²

5. *Welke organisatorische maatregelen hebben de waterschappen genomen om misbruik van de gegevens te voorkomen?*

6. *Bent u van mening dat dit voldoende is? Zo neen, welke stappen gaat u zetten richting de waterschappen?*

3, 4, 5, en 6. De waterschappen hebben het stemproces omgeven met technische en organisatorische maatregelen om de kans op misbruik van de gegevens te minimaliseren. Zij hebben zelf immers ook alle belang bij een goed verloop van de verkiezingen. De procedure, inclusief de partijen en hun verantwoordelijkheden, zal in detail worden beschreven in het protocol, dat de waterschappen op grond van het Waterschapsbesluit minimaal twee weken voor de verkiezingen dienen te publiceren. De waterschappen hebben mij vooruitlopend op deze publicatie geïnformeerd over de maatregelen die zij treffen. Daaruit blijkt dat de procedure zo is opgezet, dat geen van de partijen over méér informatie kan beschikken dan hij strikt nodig heeft. Alleen de drukker beschikt over de sleutel om het bestand te ontcijferen waarin de codes zijn gekoppeld aan de naam- en adresgegevens. Dit gebeurt onder strikte organisatorische randvoorwaarden. Direct na het aanmaken van de stempakketten van elk waterschap worden de desbetreffende bestanden vernietigd. Dit alles gebeurt onder toezicht van een gecertificeerde EDP-auditor. Het stemverwerkingsbedrijf krijgt geen andere gegevens te zien dan die staan op het stembiljet. Het stembureau van het waterschap beschikt enkel over het kiesregister met de naam- en adresgegevens. Op grond van de mij beschikbare informatie is de conclusie dat de stemvoorziening voldoet aan de eisen die in het Waterschapsbesluit worden gesteld.

7. *Hoe beoordeelt u de voorgestelde envelop-in-envelop procedure zoals deze voorgesteld wordt door [wijvertrouwenstemcomputersniet.nl](http://www.trouw.nl/tera/article1864013.ece/Verkiezing_waterschap_niet_veilig_.html)?*

Deze procedure wordt toegepast bij de relatief beperkte groep kiezers in het buitenland (circa 30.000 geregistreerde kiezers). Het toepassen van deze procedure heeft tot gevolg dat aan een kiezer wiens stembescheiden in ongerede zijn geraakt geen vervangende stembescheiden kunnen worden verstrekt (artikel M 2, tweede lid Kieswet). Met het oog op de waarborg van de toegankelijkheid is in de Waterschapswet niet gekozen voor éénmalige verstrekking van bescheiden, maar voor het opnemen van een unieke code op

---

² http://www.trouw.nl/tera/article1864013.ece/Verkiezing_waterschap_niet_veilig_.html

de stembiljetten zodat aan kiezers wiens biljet in ongereede is geraakt een nieuw stembiljet kan worden verstrekt.

Ook met het envelop-in-envelopsysteem wordt het stemgeheim niet absoluut gewaarborgd omdat stembureauleden immers (abusievelijk) beide enveloppen kunnen openen, of kiezers abusievelijk geen gebruik maken van de tweede envelop.

8. Welke methodes zijn er volgens u nog meer mogelijk om het stemgeheim van de kiezer te kunnen garanderen?

Hiervoor wil ik u verwijzen naar het rapport van de Adviescommissie inrichting verkiezingsproces, die in 2007 een analyse heeft gemaakt van diverse stemmethodes. De commissie merkt daarbij overigens op "dat geen enkele vorm van stemmen absoluut aan alle waarborgen voldoet. Het gaat uiteindelijk om de balans tussen de waarborgen".

9. Bent u bereid hierover in overleg te treden met de Unie van Waterschappen? Zo neen, waarom niet?

Ik heb voortdurend contact met de Unie van Waterschappen over de uitvoering van de verkiezingen. Het verloop van de verkiezingen zal onderdeel uitmaken van de evaluatie, waarover ik in 2009 aan uw Kamer zal rapporteren.

De vragen van het lid Halsema (2008Z03172/2080901020)

1. Heeft u kennisgenomen van de berichtgeving dat de waterschapsverkiezingen mogelijk niet veilig zijn?³

1. Ik heb kennisgenomen van het artikel in het dagblad Trouw.

2. Welke partijen hebben de beschikking over welk deel van de informatie bij het poststemmen?

2. Voor het antwoord op deze vraag wil ik verwijzen naar het antwoord op vraag 5 van mevrouw Gerkens.

3. Bent u bereid om landelijke gevolgen te verbinden aan de uiteindelijke rechterlijke uitspraak betreffende de dagvaarding van het Hoogheemraadschap van Rijnland?

4. Welke gevolgen verwacht u indien de rechter oordeelt dat het stemgeheim inderdaad niet gewaarborgd is? Wat kunnen de gevolgen zijn voor het doorgaan van de waterschapsverkiezingen?

---

³ http://www.trouw.nl/tera/article1864013.ece/Verkiezing_waterschap_niet_veilig_.html

3. en 4. Verwacht mag worden dat de voorzieningenrechter uitspraak doet voor de aanvang van de verkiezingen. Ik kan en wil hierop niet vooruitlopen.

De vragen van de leden Schinkelshoek en Koppejan (2008Z03174/2080901040)

1. Deelt u de opvatting, dat er bij verkiezingen geen enkele twijfel mag bestaan aan de geheimhouding van het stemproces?⁴

1. Ik wil hier verwijzen naar mijn antwoord op vraag 3 en 6 van mevrouw Gerkens.

2. Bent u bereid de waterschappen te adviseren gebruik te maken van de zogenaamde envelop-in-envelop procedure? Zo neen, waarom niet?

De waterschapsverkiezingen zullen plaatsvinden over enkele weken. De waterschappen zijn al zeer ver gevorderd met hun voorbereidingen. Een dergelijke ingrijpende aanpassing van de werkwijze is op deze termijn niet meer uitvoerbaar. Bovendien zou aanpassing van de regelgeving daarvoor noodzakelijk zijn. Ook dat is op deze termijn niet meer te verwezenlijken. Dit staat nog los van de vraag of de bedoelde methode, alles afwegende, de voorkeur zou verdienen boven de nu voorgeschreven methode.

Hoogachtend,

DE STAATSSECRETARIS VAN VERKEER EN WATERSTAAT,

J.C. Huizinga-Heringa

---

⁴ Trouw, 24 september 2008